k-zus & zo

Uitnodiging tot debat: Hoge Raad Financiën heeft nieuw rapport klaar

Koen Meesters

Soms zal het gebeuren dat een achtbare overheidsinstelling een rapport uitgeeft. Voordat het goed en wel gelanceerd is, hebben verschillende commentatoren het al doorgebladerd en begraven. Maar het debat ten gronde is nauwelijks gevoerd. Men gooit onmiddellijk het kind met het badwater weg.

Ik bedoel maar: er is dus een rapport verschenen van de Hoge Raad Financiën, afdeling fiscaliteit en parafiscaliteit.
Het document was er nauwelijks, of de commentatoren schreeuwden moord en brand. Op de keper beschouwd waren veel reacties op zijn zachtst gezegd voorbarig. De Hoge Raad is immers zeer duidelijk. In essentie gaat het om een werkstuk dat aangeeft hoe de lasten op arbeid *kunnen* worden verminderd. België kent een lage tewerkstellingsgraad. Eén van de oorzaken daarvan zou een hoge heffing op arbeid kunnen zijn. Daarnaast is men meer dan ongerust over het Belgische concurrentievermogen. Op deze manier wil men ook dit laatste versterken.

Vervolgens geeft het rapport hypothesen hoe men de loonkosten kan verminderen en de werkloosheidsval voor mensen met lage lonen kan bestrijden. Twee principes worden vooruitgeschoven. Het eerste uitgangspunt is dat een lastenverlaging geen lineaire operatie moet zijn, maar dat een *gecibleerde* verlaging op de laagste lonen méér resultaat oplevert. Daarnaast houdt de Raad rekening met de beperkingen die de concurrentieregels aan België opleggen.
Welke verlagingen zijn dan mogelijk?

- Extra verlaging van de werkgeversbijdragen lage lonen (van minimum- tot een bruto inkomen van 2.000 euro).
- Instelling van belastingkrediet van 75 euro per maand, dat onmiddellijk ten goede moet komen aan de werknemer.
- Versterking bestaande maatregelen voor onderzoek.
- Ondersteuning van opleiding.

Naar schatting kost zo'n scenario 6 miljard euro en zou het 70.000 arbeidsplaatsen kunnen opleveren.

Verschillende opties mogelijk

Tot zover heeft het rapport nauwelijks beroering verwekt. Maar vervolgens heeft de Hoge Raad te kennen gegeven dat het niet zijn bevoegdheid is te zeggen dat men dan uitgaven moet verminderen en dat men dergelijke belastingverlagingen niet moet compenseren. Dus, vervolgt men, vermits het een *politieke* beslissing is of men belastingverlagingen al dan niet compenseert (en zo'n beslissing voorlopig niet wordt genomen) móet men compenseren. Men moet met andere woorden ándere inkomsten zoeken.

Als men dus de gedachtegang volgt en compensaties zoekt, heeft men een werkbare hypothese.

Volgens de Raad zijn verschillende compensaties mogelijk. Men zou bijvoorbeeld de belastbare basis wég van arbeid kunnen verschuiven (op korte of ten minste op middellange termijn) door de BTW te verhogen. Men zou ook milieubelastingen kunnen optrekken. Men kan tevens in de personenbelasting de aftrekken hervormen; in het jargon heet dat: 'een uitbreiding van de belastbare grondslag binnen de personenbelasting'. Tot slot zou men op korte termijn de fiscale aftrekken voor sparen en beleggen kunnen hervormen.
Vooral dit laatste heeft een storm van protest veroorzaakt, maar de reden ervoor lijkt ondoordacht, zeker op sociaal gebied.

Stel dat we compensaties gaan zoeken in de BTW. Alles wordt duurder, ook de basisproducten. In essentie is dat voor de werknemers (zeker die met lagere lonen) en de uitkeringtrekkers een sof. Zij zullen met hun inkomen minder kunnen kopen.
Het is onrustwekkend dat men voorstelt om de belastingdruk bijvoorbeeld te verschuiven naar BTW en andere indirecte belastingen, zoals milieutaksen. De meeste voorstanders van dergelijke belastingen voeren vaak een sofisme op. De belasting dient geheven omdat België er te weinig heft en omdat er 'ruimte' bestaat. Maar de bestaansreden van een belasting ligt elders.

Belastingen zijn in wezen nooit een doel, wel een middel: om de lasten te verdelen over de samenleving (en te herverdelen) en om de overheid te financieren. Daarnaast is de fiscaliteit ook een middel om duurzame effecten te bekomen. Het doel van de Hoge Raad is zeer duidelijk gebleken: de lasten op arbeid verminderen. Dat het doel de tewerkstelling moet ondersteunen, kunnen we toejuichen. Maar door BTW-verhogingen kan dit slechts een grote invloed hebben als de indexering terzijde wordt geschoven. En dan daalt net de koopkracht van de werknemer. En verliest hij twee keer: hij moet BTW betalen - de prijzen stijgen - en als de prijzen stijgen, krijgt hij geen indexaanpassing meer. We denken dat er meer en betere alternatieven bestaan.

Koen Meesters werkt op de ACV-studiedienst.

Milieubelastingen zijn niet zomaar op één hoop te gooien. Maar in onze visie zijn ze geen verkapte vormen van BTW. Ze hebben zelf een ontradend effect op milieuvijandig gedrag. Een verschuiving naar dit soort belastingen kan maar in beperkte mate, en brengt de financiering van de staat in de problemen als iedereen zijn gedrag zou aanpassen.

Als een hervorming van de spaarfiscaliteit zo'n storm veroorzaakt, gaat ze eigenlijk voorbij aan iets essentieels. Veel fiscale aftrekken… in het spaarwereldje zijn op dit moment georganiseerd per product. Hoe meer producten u aankoopt bij een bank, hoe meer voordeel u kunt doen. Dit gaat veel verder dan het gewone spaarboekje…
Men kan verder denken op hetgeen de Raad zegt, en concluderen dat het maximum van de fiscale aftrek voor sparen (uw en mijn overheidsgeld) momenteel wordt opgestreken door de banken en de grote beleggers.

Als men een poging zou doen om dáár te hervormen, zou het effect best sociaal verantwoord kunnen zijn, zeker voor de kleine man. Als men de aftrekken zou organiseren per hoofd, is het niet zeker dat de gemiddeld vermogende eigenlijk wel een beperking zal kennen van zijn belastingvoordeel.

Maar laten we duidelijk zijn. Het basisdoel van het rapport - door lastenvermindering de concurrentiekracht versterken - blijft overeind.
We moeten waakzaam zijn als het om compensaties gaat. Maar als men overheidsgeld beter en socialer kan besteden, kunnen we dat alleen maar toejuichen.

Publieke financiën onder druk

De overheidsfinanciën staan echter onder druk. Rekenfouten en onderschattingen (ondermeer van het effect van de notionele intresten) maken het duidelijk dat een nieuwe regering naar geld zal moeten zoeken.

Als men een ambitieus beleid wil voeren, zal men budgettaire maatregelen nodig hebben. En dan lijkt het thans voorliggend document een basis voor bespreking, zowel ten goede als ten kwade.

Trouwens, daarnaast haalt men in het rapport nog enkele nieuwe fiscale gronden aan. Op langere termijn zouden die ook kunnen dienen om de belastbare basis te verschuiven. In het rapport gaat men er wel niet verder op in, vermits men aangeeft dat dit op korte termijn geen plan ter lastenverlaging en herstel van de concurrentiekracht kan financieren. Inspiratie genoeg, overigens. Nu nog wachten tot de actoren in het debat voldoende realiteitszin aan de dag leggen. Nieuwe gronden kunnen bijvoorbeeld worden een belasting op CO2-uitstoot, op schadelijke emissies, een verruiming van de richtlijn spaarfiscaliteit, een hogere belasting van de luchtvaart (die nu zo goed als onbelast is…).

Maar in het verslag van de Hoge Raad is een aspect onbesproken gebleven. Men overloopt de manieren waarop men compensatie kan zoeken *bij het gegeven economisch schema*, wat aldus enkele oplossingen terzijde laat. Er zijn nóg mogelijkheden om 'anders te belasten'. Wat de Raad zegt over het belasten van spaargeld is misschien voor sommigen een *eyeopener* of een symbool. Maar eigenlijk moet men in dit soort discussies altijd drie maatstaven hanteren. Eerste vraag: wie of wat draagt niet in verhouding bij tot de samenleving (en in verhouding met het vermogen)? Tweede vraag: is dat billijk en/of is het een aanfluiting? Derde vraag: welk effect heeft dat op de arbeidsmarkt?

ACV-spoor

Het ACV heeft deze analyse al eerder gemaakt. Als we zien wat en hoe de sociale zekerheid momenteel functioneert, moet men vooral concluderen dat sommige delen (kinderbijslag, gezondheidszorg) steeds universeler worden. Komt daarbij dat de arbeid deze bestedingen principieel blijft financieren, niettegenstaande het aandeel van arbeid in het BBP zelfs daalt. Dit lijkt onhoudbaar. Ziedaar waar men de arbeidskost kan verlichten.
Daarom moet men de belastbare basis al principieel verbreden. Door het inkomen globaler te

benaderen en mee te laten bijdragen, kan de last op arbeid ook naar beneden. Dit soort analyses maakt de Hoge Raad nu niet, maar heeft het Planbureau vroeger al gedaan. De invoering van een algemene ASB op alle vermogens kan duizenden arbeidsplaatsen opleveren. En beter nog, dan houdt men ook rekening met de vennootschapswinsten - over de vennootschappen wordt in het rapport zedig gezwegen.

Het ACV-spoor volgen heeft nóg een groot voordeel: men neemt structurele maatregelen. Als men besluit een dergelijk plan van de Hoge Raad uit te voeren, zou men niet her en der naar compensaties moeten gaan zoeken. Fundamentele keuzen zijn nodig. Elk van de vier grote opties die men in het rapport voorstelt, hebben hun waarde. Onze keuze reikt nog verder: als alles en iedereen bijdraagt naar draagkracht is de noodzaak om forfaitaire of regressieve belastingen in te voeren al weer heel wat minder hoog.

Over islam, integrisme en inburgering

Guido Deraeck

'Alles wat na de misdaad van 11 september werd gezegd, schijnt voortdurend weer bevestigd te worden door sinistere gebeurtenissen die de actualiteit overspoelen en in naam van de islam worden veroorzaakt.'[1] Aan het woord is niet een of andere duistere Amerikaanse rechts extremistische *neocon* of Europese islamofoob, maar de Tunesische schrijver-dichter Abdel Meddeb, docent vergelijkende literatuurwetenschap aan de Parijse universiteit van Nanterre. Met *De ziekte van de islam* bezweert hij het fundamentalisme en integrisme dat dagelijks oorzaak is van voortdurende misverstanden aangaande deze godsdienst.

En inderdaad. De zovele acties van fundamentalisten, zogezegd in naam van hun godsdienst, bestempelt hij als een diffuus islamisme dat als een zacht gif de islamitische gemeenschappen is binnengedrongen. Zij zijn er de oorzaak van dat een tolerante godsdienst is veranderd in een totalitaire ideologie. Volgens Meddeb heeft Al Qaida als meest geduchte terroristische organisatie een verderfelijke sfeer gecreëerd die gewelddadigheid tot fundament van een zegevierende islam wil maken. Om daar verandering in te brengen, heeft de islam een radicale kritiek nodig. Met andere woorden, het is dus zaak om de islam van zijn islamistische demonen los te maken.
Maar het is evenzeer noodzakelijk greep te krijgen op de 'miskenning en minachting' van de islam door het Westen. Dergelijke miskenning, zegt Meddeb terecht, versterkt voortdurend de uitsluiting en geeft voedsel aan ressentimenten allerhande.

Hij wijst er dan ook op dat een toenadering tussen het Westen en moslims – ook binnen de westerse wereld – moeilijk blijft: 'Sinds 11 september is voor het Palestijnse probleem geen rechtvaardige oplossing gevonden, er is ook nog de rampspoed in Irak bijgekomen, waar het onhandige en inconsequente gedrag van de Amerikanen het recht op inmenging heeft geperverteerd doordat de herinnering aan de koloniale tijd en de waanvoorstelling van de